

**VALVASORJEVE NAGRADE, PRIZNANJA
IN DIPLOME ZA LETO 2017**

PREDGOVOR H KNJIŽICI VALVASORJEVE NAGRADE IN PRIZNANJA ZA LETO 2017

Slavnostna podelitev Valvasorjevih odličij v okviru Slovenskega muzejskega društva je priložnost, ko širši slovenski javnosti predstavimo projekte, ki so zaznamovali muzejsko delo v preteklem letu. Opazne so kakovostne in raznovrstne razstave v naših muzejih in galerijah, a vendar moramo opozoriti tudi na težave, s katerimi se srečujemo. Kljub odlični gospodarski rasti in obdobju visokih profitov tega na področju kulture ne občutimo. Sredstva, namenjena od Ministrstva za kulturo in lokalnih skupnosti, niso nič večja, velik del sredstev, pridobljenih od mednarodnih projektov, pa se porabi za delovanje zunanjih servisnih služb. Z implementacijo evropske zakonodaje pa strokovni delavci v muzejih dobivajo dodatne naloge, ki bremenijo njihovo strokovno delo.

Poglablja se sodelovanje med samimi muzeji ter z arhivi, knjižnicami in raziskovalnimi inštituti, saj s takim načinom dela in z večjo skupino strokovnjakov pridemo do širših in kakovostnih spoznanj, predvsem pa novih muzejskih rezultatov. Vendar se bo brez dotoka novih sredstev, tako finančnih kot tehničnih, sedanje navdušenje poleglo.

Toda kljub omejeni količini finančnih sredstev je bilo v preteklem letu izvedenih veliko kakovostnih projektov. Zato je Komisija za podeljevanje Valvasorjevih nagrad, priznanj in diplom imela težko delo, saj so bili vsi nominirani projekti odlični. Komisiji, ki je letos v novi sestavi, se zahvaljujem za odlično opravljeno strokovno delo.

V imenu Slovenskega muzejskega društva iskreno čestitam letošnjim slavljencom ter ostalim kandidatom za letošnja odličja, ki so ostali med nominiranci, saj s strokovnim delom skrbijo tako za varovanje kot predstavljanje naše dediščine širši javnosti.

*dr. Flavio Bonin,
predsednik Slovenskega muzejskega društva*

UVOD NAGOVOR OB PODELITVI LETOŠNJIH VALVASORJEVIH NAGRAD ZA LETO 2017

Za mandatno obdobje 2018–2021 je bila na zborovanju SMD izvoljena nova Komisija za Valvasorjeva odličja, ki jo sestavljajo mag. Marjetka Balkovec Debevec, Marjeta Bregar, Goran Milovanović, mag. Miha Mlinar (predsednik komisije), mag. Tita Porenta, dr. Karla Oder in dr. Maša Sakara Sučević.

Komisija je o podanih predlogih za odličja konstruktivno razpravljala na petih sejah in tako dobila natančen vpogled v kar štirinajst muzejskih projektov, ki so se potegovali za Valvasorjevo nagrado za enkratne dosežke. Tu so bila zastopana vsa muzejska področja, od arheologije in zgodovine do etnologije in umetnostne zgodovine.

Nekaj projektov, zelo izrazito pa eden med njimi, je predstavilo klasičnim muzejskim okvirjem oddaljen prostor, ki muzejsko razstavo približuje težje otipljivim in opredmetenim področjem, kot sta umetnost ali filozofija. Ob tem se zdi blizu misel Oscarja Wilda, ki pravi: »Različna mnenja o istem umetniškem delu pričajo, da je delo novo, zapleteno in pomembno ...« Morda bi zato v prihodnje v primeru kandidatur sorodnih projektov veljalo razmisliti o vzpostavitvi nove kategorije priznanj v smislu umetnostno-oblikovalsko-tehnoloških dosežkov v muzealstvu.

Po lanskoletnem premoru smo letos imeli tudi kandidata za najvišje priznanje –Valvasorjevo nagrado za življenjsko delo, ki ga je komisija soglasno podprla v vseh kriterijih. Letošnji prejemnik za večdesetletno izjemno, strokovno neoporečno, zanesljivo in etično delo znotraj muzejske stroke je mag. Andrej Dular. Kandidatov, kot je letošnji, si v prihodnje lahko le še želimo, saj kažejo na nagrajenčevo predanost muzejskemu delu, ki jo po eni strani razdaja znotraj domačega okolja, po drugi strani pa je nesporna tudi njegova prodornost, vsestranskost ter vpetost v širše strokovno-znanstvene tokove.

Naj poudarim, da so bili vsi nominirani projekti odlični, kar kaže na uspešno delo muzejske stroke. Veseli nas, da bomo 21. maja 2018, v evropskem letu kulturne dediščine, podelili tudi dve častni Valvasorjevi priznanji in Valvasorjev nagelj.

mag. Miha Mlinar,
predsednik Komisije za podeljevanje Valvasorjevih
nagrada, priznanj in diplom

VALVASORJEVA NAGRADA ZA ŽIVLJENJSKO DELO

M A G . A N D R E J D U L A R

Muzejski svétnik Andrej Dular, vodja kustodiata za obrt in trgovino v Slovenskem etnografskem muzeju, prvi kustos etnolog v Belokranjskem muzeju, je v okviru svojega dela na marsikaterem področju oral ledino in vnašal novosti.

Andrej Dular se z izjemnim delom posveča področju ohranjanja, raziskovanja in interpretacije kulturne dediščine v Sloveniji in še posebej pozorno v Beli krajini. Poklicno pot je začel leta 1981 v Belokranjskem muzeju, po končanem študiju etnologije in slovenskega jezika na ljubljanski Filozofski fakulteti. Čez pet let se je kot kustos pedagog zaposlil v Slovenskem etnografskem muzeju, kjer je kmalu prevzel vodenje kustodiata za obrt in trgovino. Leta 1992 je na Filozofski fakulteti v Ljubljani magistriral s študijo o belokranjskem vinogradništvu, ki jo je nato dopolnjeno izdal v knjigi Pij, kume moj dragi! Vinogradništvo in vinogradniki v Beli krajini.

Dular je izvrstni poznavalec belokranjskega vinogradništva in vinarstva, soseskih zidanic, zlasti Soseske Drašiči, preučeval je razglednice, »žbularijo«

itd. S terenskim in raziskovalnim delom je v Beli krajini postavil temelje muzejske etnološke stroke.

Dular je med prvimi sodeloval v obsežnem znanstvenem projektu Oddelka za etnologijo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja – 20. stoletje in leta 1985 izdal samostojno publikacijo Etnološka topografija občine Črnomelj. V Beli krajini je organiziral in vodil etnološke mladinske raziskovalne taborne z izrazito vzgojno-izobraževalno vlogo. Hkrati je lokalno skupnost povezal z nacionalnimi in lokalnimi strokovnimi ustanovami, kot sta SEM in Belokranjski muzej. Bil je tudi pobudnik in prvi urednik knjižne zbirke Knjižnica SEM, kjer so najprej objavili rezultate etnoloških mladinskih raziskovalnih taborov. Uredniško delo je opravljal še v revijah Etnolog in Argo. Dular je avtor številnih znanstvenih in strokovnih publikacij, člankov, recenzij in ocen, objavljenih v domačih in tujih časopisih, revijah in publikacijah. Prav tako je avtor kar dvajsetih dokumentarnih filmskih »zapisov«. Aktivno je sodeloval na mednarodnih konferencah, pri raziskovalnem delu se opira na interdisciplinarno povezovanje, saj se zaveda, da etnološke razprave potrebujejo geografske, sociološke, zgodovinske okvire.

Kot muzealec ima vzoren odnos do muzejskih predmetov in arhivskega gradiva, ki jih postavlja v kontekst življenjskih zgodob. Odlikuje ga metoda terenskega dela s svinčnikom in zvezkom, s fotoaparatom in filmsko kamero v rokah ter hkrati velika pozornost do sogovornikov in informatorjev.

Njegova skrb za muzejske predmete in njihovo dokumentiranje se je izrazila tudi v obsežni monografiji Modeli za modrotisk, temu delu pa je sledila še razstava V podobe ujeti indigo, za katero je prejel Murkovo priznanje Slovenskega etnološkega društva.

Etnolog Andrej Dular je avtor in soavtor številnih stalnih in občasnih razstav v Belokranjskem muzeju in v Slovenskem etnografskem muzeju, kjer je soavtor dveh stalnih razstav, Med naravo in kulturo ter Jaz, mi in drugi / podobe mojega sveta. Angažiral se je tudi v strokovnih stanovskih društvih: Belokranjskem muzejskem društvu, Slovenskem etnološkem društvu in Slovenskem muzejskem društvu.

Andrej Dular je zrasel v okolju, kjer je že v mladosti spoznal, da je skrb za dediščino tiste vrste poslanstvo, ki ga z veseljem opravljaš v dobrobit širše skupnosti. To vrlino nosi v sebi še vedno.

Bojan Knific, Janita Košir, Jana Babšek, Boštjan Meglič
Foto: Luka Markež

VALVASORJEVA NAGRADA ZA ENKRATNE DOSEŽKE

TRŽIŠKI MUZEJ

ZA STALNO RAZSTAVO:

TRŽIŠKE OBRTI, TRŽIŠKI ŠUŠTARJI,
USNJE VSEH BARV, KLOBČIČ IN NIT,
STARI MODNI HIT ...,

Tržiški muzej je v zadnjih letih naredil zelo pomembne spremembe na področju ohranjanja, raziskovanja in interpretacije kulturne dediščine obrti, značilne za Tržič in njegovo okolico. Projekt smiselno gradi na temeljih predhodnih raziskav in zbiranja gradiva ter s tem kaže na posluš snovalcev razstave do strokovnega dela predhodnikov. Dobro sta vidna povezovanje in timsko delo, ki se odražata v poenoteni predstavitvi kljub različni tematiki. Razstavo sta vsebinsko obogatila tudi interdisciplinarni pristop in sodelovanje različnih strok. Stalna razstava je konceptualno enotna in vsebinsko logična. Koncept postavitve je jasen, pregleden in kljub prostorskim omejitvam obnovljene historične stavbe oblikovno všečen.

Zasnovali in izvedli so jo vodja projekta in direktorica Jana Babšek, pisec besedil, katalogov, višji kustos dr.

Bojan Knific, konservator/restavrador Boštjan Meglič in kustosinja Janita Košir. Razstavo odlikujeta odlična interpretacija in predstavitev posameznih obrtnih dejavnosti s pomočjo didaktičnih in interaktivnih načinov, ki celotno zgodbo naredijo razumljivo. Razstavljeni muzejski predmeti imajo osrednje mesto tudi pri rekonstrukciji ambianta delavnice in predstavitvi rabe posameznega orodja ali naprave.

V interpretacijo je na izviren način vključena nesovna kulturna dediščina, predstavljena z dodatnimi izpostavljenimi interaktivnimi kotički z različnimi vsebinami. Pri tem kot izjemen premislek k ohranjanju tradicije pri mladih v lokalnem okolju izstopajo posnetki pripovedi otrok v narečju. Stalna razstavo Tržiške obrti dopolnjujejo katalog, vodnik in zloženko, interpretativno in oblikovno usklajeni z razstavo.

Stalna razstava odraža identiteto Tržiča, izpostavlja in poudarja pomen znanj in ročnih spretnosti pri posamezni obrti ter izraža pomembnost kulturne dediščine rokodelskih, obrtnih in industrijskih dejavnosti. Izvirnost muzeološke interpretacije tradicionalnih obrti in načina življenja obrtnikov je dobra popotnica vključitvi stalne razstave v turistično ponudbo regije in Republike Slovenije. Tržiški muzej je s svežim muzejskim pristopom pri pripravi stalne razstave odlično prikazal, kako pritegniti obiskovalca v muzej, kjer je spoznavanje kulturne dediščine zanimivo, zabavno in hkrati poučno.

VALVASORJEVA NAGRADA ZA ENKRATNE DOSEŽKE

AVTOR RAZSTAVE DR. ANDREJ SMREKAR
IN RESTAVRATORKA-KONSERVATORKA
TINA BUH,
ZA RAZSTAVO: HELENA VURNIK.
SLIKARKA IN OBLIKOVALKA (1882–1962)
NARODNA GALERIJA, LJUBLJANA

Predstavitev Helene Vurnik, katere delovanje smo večinoma povezovali v kontekstu dela njenega moža Ivana Vurnika, predstavlja vzorčni primer izpolnjevanja poslanstva muzeja, saj je bil fond, katerega del hrani tudi Narodna galerija, prvič samostojno predstavljen javnosti. Projekt je bil zastavljen interdisciplinarno (sodeloval je Center arhitekture Slovenije). Dr. Andrej Smrekar je pregledal obsežno zapuščino Helene Vurnik, kjer velja izpostaviti odkritje dveh pomembnih fondov študij in načrtov za liturgično zapuščino pri Šolskih sestrah v Mariboru in v Ljubljanski stolnici. Izpostaviti velja tudi izjemno delo konservatorke-restavradorke Tine Buh, ki je restavriral in konservatorsko opremila vseh 862 enot, kar predstavlja najvišji strokovni nivo izkazane skrbi za razstavne eksponate in izjemno požrtvovalnost.

Razstava je izpostavila interpretacijo muzejskega predmeta, pri čemer so veliko količino razstavljenega gradiva uspešno uskladili z oblikovalskim konceptom. Jasno se izraža oblikovalska prepoznavnost projekta, saj je razstava usklajena z vsemi spremljevalnimi publikacijami (katalog, zloženka in ustvarjalna knjižica za otroke in družine) kot tudi promocijsko kampanjo, ter doprinos restavradorjev, tudi s postavitvijo celotnega oltarja v razstavišče. Izpostavljamo tudi v Narodni galeriji sicer že tradicionalno kvalitetno delo z obiskovalci, ki so ga tokrat še nadgradili z natisnjeno ustvarjalno knjižico za otroke in družino Helenuška. Izvedli so dva izleta, po stopinjah zakoncev Vurnik so se odpravili v Trst in Štanjel ter na Gorenjsko. Razstavo je spremljalo tudi precej interdisciplinarnih delavnic. Projekt je doživel izjemen odziv javnosti, kar je bilo tudi pričakovati, saj je pri Vurnikih šlo za prizadevanje oblikovanja nacionalnega sloga.

Razstava o Heleni Vurnik je vzorčni primer izpolnjevanja poslanstva muzeja. Projekt je izpostavil interpretacijo muzejskega predmeta, spremljalo ga je mnogo interdisciplinarno podprtih dejavnosti, vzorno je izražen pomen konservatorske stroke in tradicionalno kvalitetnih pedagoško-andragoških dejavnosti Narodne galerije.

Žiga Šmit, Zora Žbontar, Mateja Kos, Saša Rudolf, Alenka Miškec, Tomaž Lazar
Foto: Bojan Velikanja

VALVASORJEVA NAGRADA ZA ENKRATNE DOSEŽKE

AVTORSKA SKUPINA: PROF. DR. ŽIGA ŠMIT (FAKULTETA ZA MATEMATIKO IN FIZIKO IN INŠTITUT »JOŽEF STEFAN«, LJUBLJANA) TER DR. MATEJA KOS, DR. TOMAŽ LAZAR, DR. ALENKA MIŠKEC, SAŠA RUDOLF IN DR. ZORA ŽBONTAR IZ NARODNEGA MUZEJA SLOVENIJE, ZA RAZSTAVO: PRETEKLOST POD MIKROSKOPOM. NARAVOSLOVNE RAZISKAVE V MUZEJU

Razstava Preteklost pod mikroskopom. Naravoslovne raziskave v muzeju je zasnovana na 14 primerih javnosti že znanih predmetov, ki so jim zastavili izhodiščna muzejska vprašanja in jih nato reševali s pomočjo fizike, kemije in drugih naravoslovnih ved. Rezultate analiz so avtorji interpretirali z metodami humanističnih ved. Na ta način so predmetom ugotavljali starost, izdelovalca, način izdelave, material, izvor surovin in originalnost, skratka sodelovanje omogoča avtentičen prikaz preteklosti.

Drugi sklop razstave tvorijo predstavitve 23 posameznih metod, ki jih spremljajo poskusi, s katerimi se obiskovalci na preprost in nazoren način seznanijo z

njihovim delovanjem. Ta del je omogočal s praktičnimi implikacijami obogatiti teoretično znanje učencev in dijakov ter osvežiti razumevanje odraslih obiskovalcev. Razstavo posebej odlikujejo tema, interdisciplinarnost, premise sodobne muzeologije, sodelovanje, promocija znanstvenega dela v muzeju in omogočanje uporabe znanstvenih metod sorodnim ustanovam. Med drugim nagovarja in spodbuja mlade za študij naravoslovja.

Med sedmimi spremljevalnimi programi izstopajo demonstracije kemijskih poskusov in ogled pospeševalnika IJS v Podgorici. Kot sodobna razstava ponuja tudi številne računalniške ponazoritve, filme, zvočne posnetke in igre, ki so namenjeni predvsem mlajšim obiskovalcem. Razstava je dostopna tudi gibalno in slušno oviranim.

Projekt spremljata vodnik in katalog, ki je namenjen celotni predstavitvi raziskovalnih in interpretativnih postopkov posameznih razstavljenih predmetov.

Razstava Preteklost pod mikroskopom. Naravoslovne raziskave v muzeju kot prvi tovrstni interdisciplinarni projekt predstavlja temo, o kateri muzejske razstave spregovorijo le redko: to je pomen sodelovanja naravoslovja in humanistike, ki lahko le skupaj omogočita celovito interpretacijo muzejskih predmetov, pojavov in dogodkov, kot jo zahteva sodobna muzeologija.

Vanda Mušič in dr. Barbara Jaki
Foto: Janko Dermastja

ČASTNO VALVASORJEVO
PRIZNANJE – GOSPA
VANDA MUŠIČ ZA
PODARITEV OBSEŽNE
ZBIRKE DEL ZORANA
MUŠIČA NARODNI
GALERIJI

Donacije so pomemben temelj muzejskih in galerijskih zbirk, mecenstvo pa pomemben družbeno participatorni temelj nacionalne zgodovine. Donacija umetnikove nečakinje Vande Mušič in njenih staršev Ljubana in Milade, ki je Narodni galeriji poklonila šestinpetdeset umetnin Zorana Mušiča ter dolgoročno posodila štirideset, začasno pa še osemindeset umetnin, predstavlja največjo donacijo v zgodovini Narodne galerije. Stalna zbirka del Zorana Mušiča v Narodni galeriji je tako prva stalna zbirka Mušičevih del nasploh. V zbirki so zastopane večinoma vse faze; najbolj prepoznavni konjički in kraški motivi, slikovite beneške vedute ter izjemni avtoportreti, ne manjkajo pa niti globoko izpovedni dachavski motivi. Vsaka tovrstna donacija predstavlja instituciji znotraj njenih že obstoječih programov obvezo in hkrati priložnost. V Narodni galeriji so se tega dobro zavedali, zato so enemu najbolj znanih slovenskih umetnikov namenili 140 m² velik stalni razstavni prostor, ga nadgradili s strokovnim, 230 strani obsežnim katalogom donacije, za katerega sta študiji prispevala veliki poznavalec Mušičevega opusa mag. Gojko Zupan ter član Francoske akademije znanosti in Mušičev osebni prijatelj Jean Clair. Stalna zbirka postaja pomemben del pedagoško-andragoških in drugih spremljevalnih programov za razvoj občinstva v Narodni galeriji, saj so v preteklih dveh letih izvedli 335 različnih dejavnosti, razstavo pa je v tem obdobju obiskalo čez 96 000 obiskovalcev.

Moralna obveza zdrave družbe je častna zahvala tistim, ki s svojimi dejanji prispevajo h kvalitetnemu razvoju, identiteti in rasti naroda. Donacija tako pomembnega umetnika, kot je Zoran Mušič, je brez dvoma izjemno dejanje in hkrati velika obveza Narodni galeriji. Zato Častno Valvasorjevo priznanje s trajno zahvalo podeljujemo gospe Vandi Mušič.

Franco Cossutta in Bruno Volpi Lisjak
Foto: Barbara Sosič

ČASTNO VALVASORJEVO
PRIZNANJE – KULTURNO
DRUŠTVO RIBIŠKI MUZEJ
TRŽAŠKEGA PRIMORJA
ZA VZPOSTAVITEV RIBIŠKEGA
MUZEJA TRŽAŠKEGA PRIMORJA V
KRIŽU PRI TRSTU, ZA POSTAVITEV
STALNE MUZEJSKE RAZSTAVE
V NJEM IN ZA NJEGOVO
NADALJNJE DELOVANJE

Pobude za ustanovitev muzeja, ki bi pričal o navzočnosti Slovencev na obali severnega Jadrana med Trstom in izlivom Timave, segajo v petdeseta leta 20. stoletja. Prav s pomočjo dveh najbolj zaslužnih ustanovnih članov Kulturnega društva Ribiški muzej Tržaškega primorja, zgodovinarja in pisatelja Bruna Volpija Lisjaka ter ladjedelniškega inženirja Franca Cossutte, je muzej s prikazom identitete slovenskih ribičev v Tržaškem primorju leta 2016 ugledal luč sveta. Gmotno sta ustanovitev muzeja podprla še podjetnika Valentino Cossutta in Elisabetta Birsca.

Društvo, ki je bilo ustanovljeno leta 2000, s prostovoljnimi delom članov, zbiranjem gradiva, sredstev, razstavljanjem predmetov, objavljanjem strokovne literature, prirejanjem raznolikih povezovalnih prireditev z drugimi društvi ter s strokovnim vodenjem po muzeju skrbi za ohranjanje spomina na ta pomemben del slovenske gospodarske in kulturne preteklosti.

Muzej, ki domuje v odkupljeni hiši ribiške družine v Križu, skozi pet tematskih sklopov predstavlja zgodovino slovenskega ribištva na tem območju. Predstavljena so ribiška plovila, dejavnost potapljanja in potapljači, ribiške tehnike, izmed katerih je bila najslikovitejša ribolov na tune, ribiška oprema ter redke ribje vrste, ki so v večini primerov zaradi močnega ribolova izumrle.

Ribiški muzej Tržaškega primorja v Križu je edini etnografski in zgodovinski muzej na slovenskem etničnem ozemlju, katerega stalna razstava je namenjena predstavitvi zgodovine ribištva Slovencev v Tržaškem primorju in utrjevanju zavesti o Slovencih kot pomorskem narodu.

Foto: Tanja Draškić Savič

VALVASORJEV NAGELJ -
HUMANISTIČNO DRUŠTVO / SOCIETÀ
UMANISTICA / HUMANISTIČKO
DRUŠTVO HISTRIA ZA IZJEMNE
DOSEŽKE PRI NADREGIONALNEM
DELOVANJU NA PODROČJU
HUMANISTIČNEGA PREUČEVANJA
NA CELOTNEM OBMOČJU ISTRE
(HRVAŠKA, SLOVENIJA, ITALIJA)

Humanistično društvo Histria združuje izjemne strokovnjake s področja humanističnih študij iz Slovenije, Hrvaške, Italije in Avstrije. Društvo deluje čezmejno na območju celotne Istre, katero je danes razdeljeno med Hrvaško, Slovenijo in Italijo. Zaradi zgodovinskih okoliščin se povezujejo tudi z avstrijskim prostorom. V društvu se enakovredno uporabljajo trije jeziki: hrvaščina, slovenščina in italijanščina. Uspešno povezovalno delo se odraža v številnih uspešnih projektih, konferencah, razstavah in publikacijah.

Humanistično društvo Histria je leta 2006 v Kopru ustanovila skupina urednikov in sodelavcev Istarske enciklopedije (Zagreb, 2005) za spodbujanja študij in raziskav na področju domoznanstva, ohranjanja in vrednotenja umetnostne dediščine in podpiranja večletne kulture na območju celotnega Istrskega polotoka. Glavni cilji so spodbujanje študij in raziskav na področju zgodovine, kulture in varstva kulturne dediščine. Društvo evidentira arhivska gradiva, prireja strokovna in znanstvena srečanja, organizira razstave ter opravlja raziskovalno in publicistično dejavnost, pri tem daje poudarek na kvalitetni promociji spomenikov in dokumentov. Pri delovanju upošteva odprto izmenjavo mnenj v jezikih, ki so v rabi v Istri. Društvo razvija mednarodno sodelovanje z vladnimi in nevladnimi organizacijami, kot so npr. muzeji, arhivi, knjižnice, raziskovalne ustanove, strokovna in znanstvena društva in druge raziskovalno-kulturne organizacije v Sloveniji, na Hrvaškem, v Italiji in Avstriji.

V okviru društva delujejo na področju redakcije, publiciranja in izvedbe različnih aktivnosti sekcije "Redakcija istrskega biografskega leksikona", "Histria Editiones", in "Activitas Histriae". Društvo je leta 2011 od kompetentnih ministrstev pridobilo status društva, ki deluje v javnem interesu na področju kulture in raziskovalne dejavnosti. Vidnejši člani: prof. dr. Robert Matijašič, Matej Župančič, dr. Salvator Žitko, prof. Luca Caburlotto.

KANDIDAT ZA VALVASORJEVO NAGRADO ZA ENKRATNE DOSEŽKE

**AVTOR: JOŽE RATAJ, ZA RAZSTAVO: STEKLO NA
CELJSKEM OD 18. STOLETJA DO DANES;
POKRAJINSKI MUZEJ CELJE**

AVTOR RAZSTAVE JOŽE RATAJ, MUZEJSKI SVETOVALEC, ŽE desetletja zbira steklene predmete domačih steklarn za dopolnjevanje zbirke stekla v Pokrajinskem muzeju Celje. Odlikuje ga poglobljeno raziskovanje zgodovine steklarstva v domačih in tujih arhivih ter muzejih. Rezultate raziskav in dokumentiranja gradiva javno predstavlja na razstavah in v spremljajočih katalogih. Ena teh je razstava Steklo na Celjskem od 18. stoletja do danes, postavljena v Stari grofiji, delu Pokrajinskega muzeja Celje. Vsebinsko zajema zgodovino steklarstva na širšem celjskem območju, vse od Rogatca do južnih obronkov Pohorja, Savinjske doline in Zasavja. Razstava je nekakšno potovanje od osnovnih steklarskih dejstev do zakladnice steklarskih presežkov. Avtor predstavi tehnološki način izdelave stekla in steklenih izdelkov ter tehnike krašenja. Odlika razstave je 146 razstavljenih izbranih steklenih eksponatov in prijetno oblikovan ter vsebinsko bogat slovensko-angleški katalog.

NOMINIRANCI

KANDIDAT ZA VALVASORJEVO NAGRADO ZA ENKRATNE DOSEŽKE

NOMINIRANCI

AVTORICA: BARBARA TRNOVEC, ZA

**RAZSTAVO: KOLUMBOVA HČI ALMA M.
KARLIN;**

POKRAJINSKI MUZEJ CELJE

Avtorica razstave Barbara Trnovec, etnologinja in kulturna antropologinja, predstavi zgodbo Alme Karlin v refleksiji na današnjo družbo in njene potrebe. S subtilno, muzeološko premišljeno in z dramaturškimi vložki dodelano postavitvijo izpraša obiskovalce o njihovem odnosu do drugačnih oseb, do vprašanja imperializma in rasizma. Skozi skrbno izbrane predmete spremljamo krhko, pa vendarle močno osebo Almo Karlin od njenega otroštva do svetovno odmevnega potovanja in vrnitve v domači kraj, kjer v povojnem času doživlja zavrnitev, med drugim tudi zaradi nekonvencionalnega življenja s prijateljico Theo. Razstavo smiselno zaokroži z japonsko tehniko rekonstruirano drevo z Alminega groba, ki na ta način ponazori simboliko njenega življenja, ustvarjanja in trpljenja.

KANDIDAT ZA VALVASORJEVO NAGRADO ZA ENKRATNE DOSEŽKE

NOMINIRANCI

AVTORSKA SKUPINA: DDR. VERENA

**PERKO, DR. MILAN SAGADIN IN ARIANA
FURLAN PRIJON, ZA RAZSTAVO:**

MUZEJSKA SOBA AJDNA;

**GORENJSKI MUZEJ, KRANJ IN ZVKDS OE
KRANJ**

Muzejska soba Ajdna je stalna razstava v rojstni hiši Matije Čopa v Žirovnici, kjer domuje Zavod za turizem in kulturo Žirovnica. Odprli so jo v sodelovanju z Gorenjskim muzejem, Zavodom za varstvo kulturne dediščine OE Kranj in Občino Žirovnica. Prikazuje zgodbo o arheološko dobro raziskani poznoantični višinski naselbini na Ajdni, kjer so bile odkrite arhitekturne ostaline zaselka s cerkvijo in grobovi iz 6. stoletja. Snovalcem projekta je z butično predavitvijo, ki ji je bila leta 2017 dodana spominska vitrina arheologu Janezu Metercu, uspelo priklicati veliko zanimanje obiskovalcev. Muzejsko sobo Ajdna dopolnjuje katalog ddr. Verene Perko v slovenskem in angleškem jeziku, z naslovom Pozabljena vasica na Ajdni. Obiskovalce, ljubitelje kulturne dediščine, nagovori k obisku zgledno urejenega arheološkega parka na Ajdni, do koder nas vodi označena strma pohodniška pot iz Završnice.

KANDIDAT ZA VALVASORJEVO NAGRADO ZA ENKRATNE DOSEŽKE

NOMINIRANCI
AVTORICI: ANJA POŠTRAK IN MAG.
BARBARA KALAN, ZA RAZSTAVO: V ROKI
PUŠKICA, DOMA PA LJUBICA: LETO
1917 NA SOŠKI FRONTI IN V ZALEDJU
GORENJSKE;
GORENJSKI MUZEJ, KRANJ

V Gorenjskem muzeju so z razstavo, pripravljeno ob 100. obletnici konca soške fronte, nadaljevali preučevanje in predstavljanje obdobja prve svetovne vojne in njene povezanosti z Gorenjsko. Avtorici sta izbrano tematiko temeljito raziskali na osnovi številnih virov. Predstavljena sta dva vidika dogajanja v letu 1917: dogodki na soški fronti in življenje v zaledju Gorenjske. Interpretacija preteklosti na lokalnem nivoju deluje kot spodbujevalec pri gradnji identitete in je izpeljana premišljeno. Ob sodelovanju z zasebnim zbiralcem sta v kontekst celotne razstave umestili tudi edinstvene, v takem obsegu še ne predstavljene predmete ter nanje vezali vodilne interpretacijske zgodbe. Razstava je dostopna tudi gibalno oviranim in je delno prirejena za slepe in slabovidne. Spremlja jo bogat obrazstavni program. Dopolnjuje jo obsežen katalog z istoimenskim naslovom. Oblikovalski prispevek Tjaše Štempihar razstavo nadgrajuje in jo naredi še bolj doživeto.

KANDIDAT ZA VALVASORJEVO NAGRADO ZA ENKRATNE DOSEŽKE

NOMINIRANCI
AVTORICA: DR. KAJA ŠIROK, ZA
RAZSTAVO: ZAČASNA MEJA. ŽIVLJENJE IN
HREPENENJE V CONI A (1945–1947);
MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE SLOVENIJE,
LJUBLJANA

Z razstavo v Muzeju novejše zgodovine Slovenije obeležujejo 70-letnico nastanka večinskega dela zahodne slovenske meje. Avtorica jo je pripravila na osnovi večletnega študijskega in terenskega dela ter sodelovanja s slovenskimi in italijanskimi inštitucijami. Prikazani so dogodki v coni A na Goriškem v času zavezniške vojaške uprave v letih 1945–47, pri čemer je izkazana visoka profesionalnost pri družbeno še vedno občutljivi temi. Presentacija muzejskega artefakta z različnih področij dediščine je na visokem nivoju, bogata je avdio-video vsebina. Vprašanja o identiteti in interpretacijah preteklosti razstava odpira preko različnih, večplastnih tolmačenj dogodkov. Pri tem najbolj izstopajo osebna pričevanja prebivalcev. Postavitev je izredno domiselna, vključuje več interaktivnih kotičkov, od katerih so nekateri namenjeni posebej otrokom. Razstavo, ki je požela velik odziv v medijih in javnosti, spremljajo številne obrazstavne dejavnosti ter zbornik s prispevki slovenskih in italijanskih zgodovinarjev.

KANDIDAT ZA VALVASORJEVO NAGRADO ZA ENKRATNE DOSEŽKE

NOMINIRANCI

**AVTORSKA SKUPINA: DR. ANGELA RUI,
DR. MAJA ŠUŠTARŠIČ IN MAJA VARDJAN,
ZA PRODUKCIJSKO-RAZSTAVNI PROJEKT:
DALEČ, TAKO BLIZU. 25. BIENALE
OBLIKOVANJA;
MUZEJ ZA ARHITEKTURO IN
OBLIKOVANJE, LJUBLJANA**

Če se spomnimo predavanja takratnega direktorja galerije Tate Modern, Chrisa Dercona, v Ljubljani, ko nam je predstavljal koncepte modela muzeja za 21. stoletje in menil, da je poslanstvo muzeja v tem času predvsem zagotavljanje prostora za druženje in nova izkustva, lahko to povežemo z vsebinskim okvirjem projekta BIO 25. BIO je zasnovan kot mednarodna platforma, ki išče nove, interdisciplinarne pristope k oblikovanju. Zasnovan je kot produkcijsko-razstavni projekt, ki je skozi proces razvoja projektov temeljito prevetрил tudi vlogo sodobnega muzeja kot institucije v družbi. Platforma z vsemi spremljajočimi programi dokazuje, da njen domet sega prek konvencionalne forme razstave. Diskurz iz muzeja prehaja v vsakdan, kjer spreminja paradigmo in nastopa kot katalizator sprememb. To je eden od projektov, pri katerih je Komisija za Valvasorjeva odličja razmišljala o nujnosti potrebe po prevetritvi kategorij in kriterijev za nagrade, predvsem pri projektih, ki so del evropskih projektov in se prilagajajo pogojem razpisov.

KANDIDAT ZA VALVASORJEVO NAGRADO ZA ENKRATNE DOSEŽKE

NOMINIRANCI

**AVTOR: MAG. RALF ČEPLAK MENCIN,
ZA RAZSTAVO: AFGANISTAN – SLOVENSKI
POGLEDI;
SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ,
LJUBLJANA**

Afganistan – slovenski pogledi je prva etnološka razstava v Sloveniji, ki ponuja vpogled v to večletno azijsko državo. Je plod večletnega načrtovanega raziskovalnega in muzejskega dela mag. Ralfa Čeplaka Mencina, kustosa za Azijo, Avstralijo in Oceanijo v Slovenskem etnografskem muzeju, dodatno pa jo je vzpodbudil čas velike begunske krize s konca leta 2015, v kateri so bili množično prisotni tudi Afganistanci. Razstava v prvem delu predstavlja materialno in duhovno kulturno bogastvo Afganistana, v drugem pa dolgo tradicijo stikov Slovencev z deželo pod gorovjem Hindukuš. Obiskovalec jo spoznava s pomočjo številnih fotografij priznanih domačih fotografov, osmih dokumentarnih filmov, umetniško in sonorično instalacijo ter številnih zgodb Slovencev in Slovenk o njihovih izkušnjah in doživetjih Afganistana. Posebej zanimivi so predmeti iz zasebnih zbirk in Muzeja za Azijo in Pacifik iz Varšave. Razstavo spremljajo zgibanka, istoimenska publikacija in dvojezični elektronski vodnik.

KANDIDAT ZA VALVASORJEVO NAGRADO ZA ENKRATNE DOSEŽKE

NOMINIRANCI

**AVTOR: DR. ŠTEFAN VEVAR S
SODELAVCI IN OBLIKOVALKO MAJO
GSPAN, ZA RAZSTAVO: O POTEH K
»NAJLEPŠI IZNAJDBI ČLOVEŠKEGA
DUHA« NA SLOVENSKEM, MEJNIKI V
RAZVOJU DRAMATIČNEGA DRUŠTVA V
LJUBLJANI;
SLOVENSKI GLEDALIŠKI INŠTITUT,
LJUBLJANA**

Razstava ob 150-letnici ustanovitve Dramatičnega društva v Ljubljani je predstavila prvih petdeset let delovanja društva, od ustanovitve leta 1867 do leta 1920. V preglednem razstavnem prikazu je avtor razstave, dr. Štefan Vevar s sodelavci in oblikovalko Majo Gspan, predstavil delovanje ter pomembne in odločilne mejnike začetnika slovenskega gledališča moderne dobe. Ilustrativno gradivo je zajemalo rokopisne dokumente, portrete zaslužnih snovalcev Dramatičnega društva in gledališčnikov tistega časa, gledališke kritike, plakate in letake, stare fotografije in razglednice, pomembne knjige, maketi dveh najpomembnejših gledališč itn. Kot uvod v razstavo je bil na 51. festivalu Borštnikovo srečanje organiziran simpozij, prispevki s simpozija so izšli v obsežni publikaciji Začetki in dosežki slovenskega gledališča moderne dobe. Razstavo je dopolnjeval izobraževalni program, vsebina razstave je dostopna v elektronski obliki na portalu slovenskega gledališča.

KANDIDAT ZA VALVASORJEVO NAGRADO ZA ENKRATNE DOSEŽKE

NOMINIRANCI

**AVTORICA: DR. MIRJANA KOREN, ZA
RAZSTAVO: DEBATA O KUHINJI – KITCHEN
DEBATE;
POKRAJINSKI MUZEJ MARIBOR**

Razstava Debata o kuhinji Pokrajinskega muzeja Maribor opozarja na eni strani na dediščino tovarne kuhinjskega pohištva Marles in na drugi strani na različne dimenzije pojma kuhinja, tudi v povezavi s politično debato – »Kitchen Debate« leta 1959 med predsednikoma držav Hruščovom in Nixonom ob odprtju razstave ameriških tehnoloških dosežkov v Moskvi. Avtorica dr. Mirjana Koren, direktorica Pokrajinskega muzeja Maribor in muzejska svetovalka, je razstavo zasnovala na tematskih sklopih z izpostavljenim kuhinjskim prostorom in njegovo opremo, izbrano hrano in osebno zgodbo. Razstavo odlikuje prefinjena in inovativna razstavna postavitev od najstarejšega predmeta vrat stenske omarice iz začetka 17. stoletja do Marlesove kuhinje Maksima iz leta 1970 v osrednjem razstavnem prostoru v Kinu Partizan, preko razstavnih vsebin znotraj stalnih razstav do sponzorsko pridobljene sodobne kuhinje v Grajski kavarni. Razstavo bogati množica spremljevalnih programov, dodatno dimenzijo in širino razprav o tej temi je dodal mednarodni znanstveni simpozij MUSEOEUROPE.

KANDIDAT ZA VALVASORJEVO NAGRADO ZA ENKRATNE DOSEŽKE

NOMINIRANCI
AVTORSKA SKUPINA: JASNA DOKL
OSOLNIK, BORUT KRIŽ, PETRA
STIPANČIĆ, KATARINA DAJČMAN
IN MAJA RUDOLF MARKOVIČ, ZA
PROJEKT: JANTARNO LETO 2017;
DOLENJSKI MUZEJ NOVO MESTO IN
MESTNA OBČINA NOVO MESTO

Jantarno leto 2017 je uspešen projekt, ki je nastal z namenom predstaviti pomembnost jantarja in jantarnih izdelkov tako za okras kot na simbolni ravni od prazgodovine do danes. Projekt je združil Dolenjski muzej z lokalno skupnostjo in mednarodnimi povezavami, ki so iz intimnega muzejsko-razstavnega projekta naredili za široko javnost odprto in uspešno manifestacijo jantarja, zlata Baltika. S številnimi domiselno pripravljenimi prireditvami (razstave, dve mednarodni konferenci, demonstracija izdelovanja jantarnega nakita ...) je projekt dobil mednarodno širino in velik odmev v lokalni in širši javnosti, avtorski skupini pa je uspela celovita predstavitev tega v preteklosti zelo cenjenega materiala.

KANDIDAT ZA VALVASORJEVO NAGRADO ZA ENKRATNE DOSEŽKE

NOMINIRANCI
AVTORICA: BOGDANA MARINAC, ZA
RAZSTAVO: ČEZ MORJE NA NEPOZNANI
DALJNI VZHOD, POTOVANJA
POMORŠČAKOV AVSTRIJSKE IN AVSTRO-
OGRSKE VOJNE MORNARICE V VZHODNO
AZIJO;
POMORSKI MUZEJ »SERGEJ MAŠERA«
PIRAN

Avtorica Bogdana Marinac, kustosinja za etnologijo, je z razstavo razkrila manj znano temo o potovanjih pomorščakov v Vzhodno Azijo na vojnih ladjah Habsburške monarhije. V center dogajanja je postavljena oseba, pomorščak-vojak, ki nas s svojo osebno pripovedjo doživljanja in dožemanja tega potovanja popelje v čas na prehodu iz 19. v 20. stoletje, na daljno pot, na srečanje z drugimi kulturami in običaji. Razstava odseva avtoričino dolgoletno strokovno in izjemno terensko delo, s katerim je uspela pridobiti dodatno, težko dosegljivo gradivo za razstavo in muzejsko dokumentacijo. Bogat obrazstavni program je muzej povezal z različnimi veleposlaništvu in Univerzo v Ljubljani, Oddelkom za azijske študije Filozofske fakultete. Celoten projekt je zajel širok in številčen spekter obiskovalcev. Spremljajoči katalog kaže na izjemno avtoričino poznavanje tematike in s tem v svetovni kulturni pomorski prostor umešča tudi sam muzej ter Slovenijo.

Ocenjevalni kriteriji

1. *Konceptualna enotnost projekta (vsebinska, prostorska, oblikovna in sporočilna).*
2. *Skrb za razstavne eksponate s konservatorskega in muzeografskega stališča.*
3. *Stopnja interpretativnosti in kontekstualnosti razstavnih vsebin in vloga muzejskega predmeta kot temeljnega akterja muzejskih postavitev.*
4. *Usklajenost razstavnega sporočila z oblikovalskim konceptom.*
5. *Uravnovešenost znanstvene raziskave in študije družbenih potreb in pričakovanj javnosti.*
6. *Stopnja interdisciplinarnosti in povezovalnosti raziskovalnih, dediščinskih in drugih ustanov in posameznikov.*
7. *Obstoj treh najpomembnejših publikacij: kataloga, vodnika, zloženke (njihova interpretativna vsebina in usklajenost oblikovanja z razstavnim oblikovanjem).*
8. *Dostopnost (fizična, intelektualna ...).*
9. *Družbena aktualnost in angažiranost predstavljene teme.*
10. *Stopnja vključenosti ranljivih javnosti in družbena empatija.*
11. *Odras vizije in poslanstva projekta (razstave) v storitvah za obiskovalce, v razvoju novih obiskovalcev in njihovega izobraževanju.*
12. *Vključenost lokalne skupnosti, prostovoljcev in/ali zainteresirane javnosti v projekt.*
13. *Evropske perspektive in pomembnost projekta za izmenjavo in sodelovanje s sorodnimi ustanovami doma in v tujini.*
14. *Vključevanje sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije in njena smiselna raba oz. uporabnost tehnične opreme pri projektu za nadaljnjo oz. njeno vnovično uporabo pri delu v muzeju.*
15. *Uporaba novih pobud pri projektu, ki bodo v prihodnje muzeju zagotovile okoljsko (vlaganje v energijsko varčne razstave) in socialno (zagotavljanje več obiskovalcev, različnih ciljnih skupin v muzeju) trajnost.*

Foto Petra Brodar, 17. 4. 2018

Komisija za podeljevanje Valvasorjevih nagrad, priznanj in diplom (od leve proti desni):
mag. Miha Mlinar, muzejski svetovalec, predsednik komisije
dr. Maša Sakara Sučević, muzejska svetovalka
dr. Karla Oder, muzejska svetnica
mag. Marjetka Balkovec Debevec, muzejska svetnica
Marjeta Bregar, muzejska svetovalka
mag. Tita Porenta, muzejska svetnica
Goran Milovanović, muzejski svetovalec

Kolofon:

Izdalo in založilo:

Zanj:

Uredniški odbor:

Uredila:

Lektoriranje:

Oblikovanje:

Tisk:

Naklada:

Izdajo je omogočilo:

Slovensko muzejsko društvo

dr. Flavio Bonin, predsednik SMD

Marjetka Balkovec Debevec,

Marjeta Bregar, Goran Milovanović, Miha Mlinar,

Tita Porenta, Karla Oder in Maša Sakara Sučević

Marjetka Balkovec Debevec

Valentina Tominec

Počivašek, d. o. o.

Medium, d. o. o.

200 izvodov

Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije

Ljubljana, maj 2018